

Divoká romantika

Sedím na palubě malé motorové lodě. Poslouchám, jak vlnky pleskají o její bory, a studený vítr ze mě vysává všechno teplo, takže promrzám až do morku kostí. Do podpalubí k ostatním se ale schovat nechci. Kolem se na kilometry daleko rozprostírá klidná hladina, která je v dálce lemována rozeklanými vrcholky vysokých hor. Tam se ukrývá můj cíl.

Hodně Rusů, které jsme během naší cesty potkali, se nás kvůli nevyzpytatelnému počasí pokoušelo odradit od záměru vydat se na severní Bajkal na nafukovacích člunech.

Po více než týdnu putování jsme konečně na dohled východního břehu rozlehlého Bajkalu. Loď zde jezdí jednou denně a je jediným kontaktem s civilizací. Choulím se do své bundy a snad i trochu drkotám zuby. Kromě jednoho starouška jsem na palubě sám. Počasí vypadá neutěšeně, celá obloha je pokryta těžkými, ocelově šedými mraky, mezi kterými jen tu a tam probleskne slunce. Najednou se mraky začínají trhat a rychle mizí kdesi za obzorem. Sluníčko svítí, ale příjemné teplo je spíše pocit než skutečnost.

„Kuda vy idotě?“ zazubí se na mě stařík a ukáže mi svoji obdivuhodnou sbírku zlatých zubů. Pokouším se mu svou chabou ruštinou vysvětlit, že jsme se vydali na přírodovědeckou

expedici a máme v plánu na loďkách projet severovýchodní pobřeží Bajkalu, cestou odebírat vzorky zooplanktonu, které bychom pak rádi porovnali s podobnými vzorky sebranými z jezera Frolicha, nacházejícího se kousek na východ od nejhlubšího a nejstaršího jezera světa. Stařík evidentně nechápe, co to přírodovědecká expedice je. Pochopil pouze cosi o lovu, a tak mě urputně přesvědčuje o návratu do Severobajkalsku a cestě po Angaře, kde si údajně výborně zarybaříme. On sám tam prý ulovil skoro dvoumetrovou štikou!

SVATÍ PATRONI A RADON

Tříhodinová plavba nás přenesla k východnímu břehu do lázeňské osady Chakusy, cíle naší dnešní cesty. Chakusy byla vybudována na místě,

● Nevelký evencký národ, čítající **přibližně 67 000 lidí**, se

dostal do povědomí etymologického světa díky slovu **šaman**. To má původ v jejich jazyce, v překladu znamená „**vědoucí**“ a do Evropy se dostalo přes ruštinu.

● **Prapůvod** kočovných Evenků je **v povodí Amuru**, kde v 7.-12. století žili jejich předkové Džürčeni. Ve 12. století došlo **kvůli Čingischánovým výpadům** k pohybu obyvatel více **na sever**. Za éry Sovětského svazu nesměli kočovat a museli pracovat na státních polích.

● **Základem kuchyně** Evenků **je sob**, poskytuje mléko, vnitřnosti a maso, které se suší a následně krájí na plátky. Takto upravené je nazýváno **chulikta**. K tradičním pochutinám patří **óma**, **chlebová placka** z nekvašeného těsta a **brága**, **alkohol** vyráběný z cukru, vody a chlebového droždí.

sek od břehu Bajkalu vyvěrají teplé minerální prameny. Ty byly známy už před staletími Evenkům, původním místním obyvatelům, podobným svým životním stylem severoamerickým indiánům. Voda, která tu pramení, má teplotu 46 °C, za jejími blahodárnými léčebnými účinky prý stojí místní svatí patroni a mimo jiné i to, že je bohatá na radon. Ihned po přistání jsme se rozhodli prohrát si naše plavbou prochládlé kosti. Tři venkovní bazény s rozdílnou teplotou nám poskytly blahodárnou koupel, která nás úžasně osvěžila a nabudila. Večer nás pak několik Rusů ve věku kolem třiceti let pozvalo, abychom s nimi povečeřeli tradiční ruskou rybí polévku *uchu* a bajkalskou lososovitou rybu *omula*. Omul, se podával podle tradičního bajkalského způsobu: syrový, jen se solí. Jediné co večer chybělo k tradiční ruské dokonalosti, byl alkohol. Naši přátelé byli totiž na tomto výletu se svými matkami, které jim všechnu vodku zabavily

a pečlivě ji střežily. A naše tím pádem došla v okamžiku.

TAJEMNÉ JEZERO

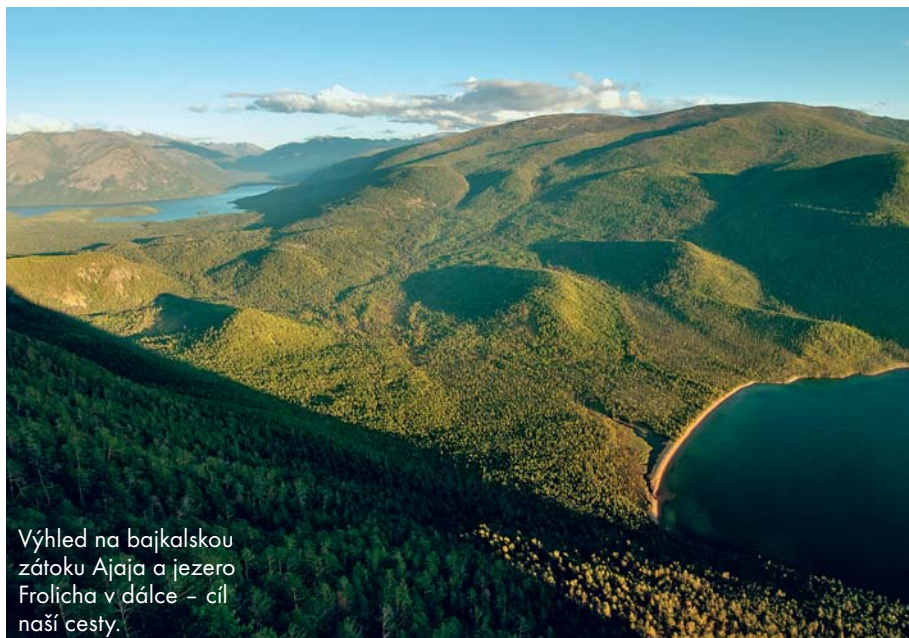
Pozdě večer nás pak Sergej, jeden z našich nových ruských přátel, vzal do *baně*, sauny představující dle našeho názoru jeden z nejblahodárnějších prvků sibiřské kultury. Ruská pohostinnost, jakou jsme okusili v Chakusy, ale nebyla to, za čím jsme se na Bajkal vypravili. Když jsme se balili, přišel za námi nadšený Sergej s tím, že i matky se musejí někdy koupat a jim se během té doby povedlo ukořistit „trochu“ vodky. Nalil nám ihned *stakan*, a kdybychom rychle neodjeli, dopadlo by to s námi úplně jinak. Nalodili jsme se na naše nafukovací čluny baraky a nabrali kurz na sever do zátoky Ajaja, vzdálené od Chakusy zhruba patnáct kilometrů. Ajaja se zařezává zhruba pět kilometrů hluboko do hor na východním pobřeží Bajkalu. Ze severu i z jihu ji svírají

Loď, představující jediné spojení malé lázeňské osady Chakusy s okolním světem. Plavba napříč severním Bajkalem po trase dlouhé zhruba 50 km jí trvá něco přes tři hodiny.

Zimovnik, tak místní Rusové nazývají tyto sruby, využívané lovcí jako základny pro lovecké výpravy.

Výhled na bajkalskou zátoku Ajaja a jezero Froliča v dálce – cíl naší cesty.

vysoké skalnaté stěny, na západě se otevírá mocnému Bajkalu a na východě pokračuje širokým údolím dál do hor až k našemu cíli – tajemnému jezeru Froliča.

ČERVENÁ RYBA

Původem ledovcové jezero napájejí dvě hlavní řeky, Levá a Pravá Froliča, přičemž z něj vytéká řeka jediná – Froliča, a to nikam jinam než do bajkalské zátoky Froliča. Jezero je hluboké zhruba 80 metrů a má velmi specifický podkovovitý tvar. Obvod jezera měří přes 35 km. Odtok je částečně přehrazen „poloostrovem valounů“, který funguje jako přirozená hráz. Jezero je známé především pro endemický poddruh sivena, který je nazýván *datatčan* (*Salvelinus alpinus erythrinus*). Jeho výskyt je znám pouze ze samotného jezera a z něj vytékající řeky. Je vedený jako ohrožený na červeném seznamu druhu IUCN. Tento poddruh je považován za místní glaci-

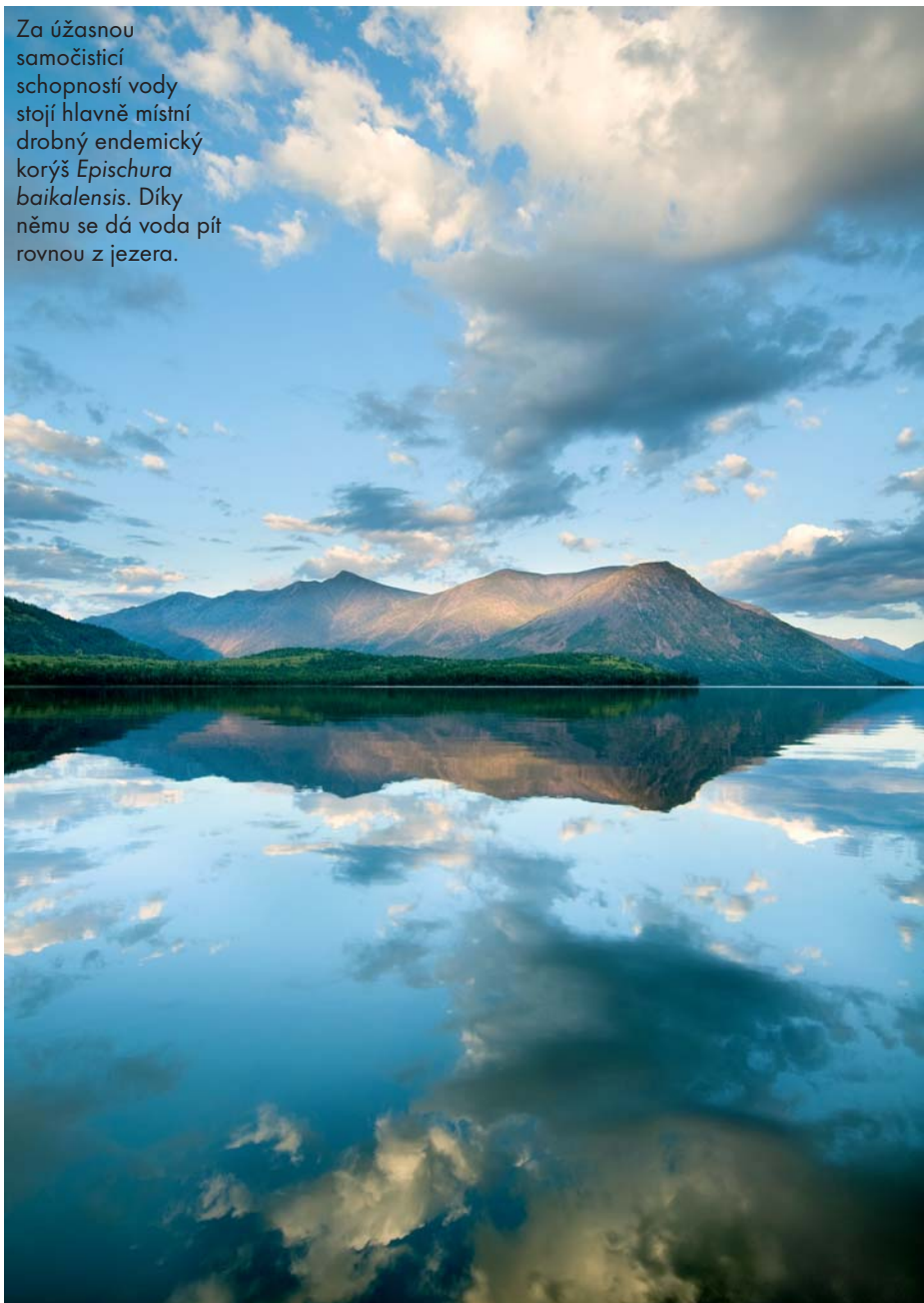
ální relikv – pozůstatek po době ledové. Název *datatčan* pochází z jazyka Evenků, ve kterém znamená „červená ryba“ a představuje přírodní božstvo, které člověk nesmí rušit.

V Ajaji jsme se utábořili na sklonku dne, ale i přesto se polovina z nás vypravila na hřeben na severním břehu zátoky fotit, zatímco ta druhá půlka se starala o večeri a tábor. Skoro hodinu

jsme se škrábali po strmém svahu, abychom se nakonec dostali na vysokou skálu na jeho vrcholku. Pohled, který se nám otevřel, za tu námahu stál. Slunce se sklánělo k západu a v jeho posledních paprscích se všude na západ od nás třpytil severní Bajkal. Dole pod námi se pak leskla Ajaja lemovaná pláží zářivě zlatého písku, na kterém jako malé hračky ležely naše čluny. Na východě

Za úžasnou samočisticí schopností vody stojí hlavně místní drobný endemický korýš *Epischura baikalensis*. Díky němu se dá voda pít rovnou z jezera.

se pak zvedaly mohutné štíty hor, které mezi sebou jako blyštivou perlu svírají jezero Frolicha.

BAIKALPLAN

Ráno naše cesta vedla po nově zřízené stezce, kterou přes léto budovali dobrovolníci z německého sdružení Baikalplan, podporujícího turistický ruch na severním pobřeží Bajkalu, které je většinou turistů míjeno. Zdejší krajina nabízí výrazně atraktivnější a nedotčenou divočinu než jih, avšak s absencí turistické infrastruktury či služeb. Hlavním cílem projektu však není postavit zde hotely pro bohaté a líné turisty, nýbrž vybudovat schůdnou a atraktivní stezku, vhodnou pro vícedenní treky, a alespoň trochu usnadnit sportovněji založeným cestovatelům putování po severním břehu a okolí jezera Frolicha.

V současné době má stezka po dvou letech práce necelých 100 km. Z větší části připomíná mírně prošláplou cestu napříč tajgou, leč kdo byl někdy v tajze, chápe, že i prošláplá cesta je velkým pomocníkem jinak takřka nepřístupným terénem. K jezeru jsme se dostali po necelých dvou hodinách chůze. V září, kdy jsme sem dorazili, byly břehy jezera už liduprázdné. Nicméně řada opuštěných tábořišť, nepořádek kolem nich (tak typický kolem všech ohnišť na Sibiři) a jedna ze dvou rusko-anglických cedulí nás přesvědčily o tom, že v létě tady muselo být nemálo návštěvníků.

BEZ ČLUNU ANI RÁNU

Frolicha je úchvatné, křišťálově čisté ledovcové jezero ve tvaru pokrouceného ypsilonu ze všech stran

Ústí Levé Frolichy. Nejbližší „stálé“ osídlení, čítající čtyři obyvatele – Chakusy, je odtud vzdáleno zhruba dva dny pádlování a několik kilometrů pěšky s lodí na zádech.

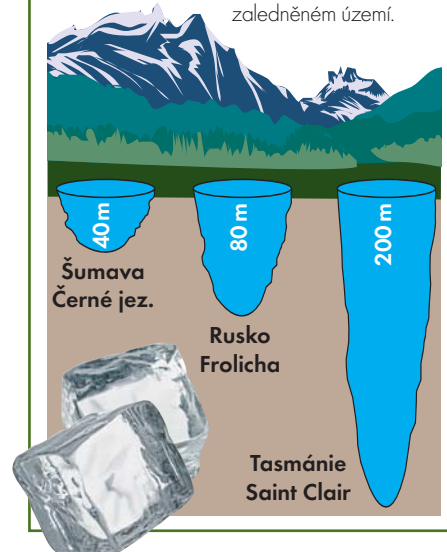

Pobřeží je jedno z nejpouštěnějších míst, jaká jsme viděli. V září tu jsou jen stopy po ptáčích.

TVOŘIVÁ SÍLA LEDU

● Koncem poslední doby ledové, přibližně před deseti tisíci lety, začaly ledovce tát. Během tání vytvořily jezera po celém původně zaledněném území.

lemovaného horami, vysokými zhruba jako slovenské Tatry. Jejich úbočí pokrývá hustá tajga. Břízy a olše, které všude kolem jezera rostly, se s přicházejícím podzimem začínaly barvit do všech odstínů zlaté a rudé. To vše se zrcadilo v průzračné vodě jezera, která přecházela z nedohledných hloubek až po mělké, podzimním sluncem vyhřáté písčiny a rákosové mokřady. Sotva jsme rozbili tábor, snesl se na krajinu kolem nás soumrak a nad námi se rozzářily hvězdy v takovém jasu, kterého se v hustě zalidněné krajině jen tak nedočkáte. Nad celou krajinou se rozhostilo noční ticho a pouze slabý odraz ohně na hladině jezera a vůně hořícího dřeva prozrazovaly naši přítomnost.

Druhý den jsme se za svitu prvních slunečních paprsků vypravili na průzkum nejbližšího okolí. Stezka vedoucí po břehu jezera směrem na východ se ale brzy začala ztrácet v hustém podrostu tajgy, až úplně zmizela kdesi v rákosové bažině. Na opačnou stranu pak vedla směrem na severozápad až k místům, kde jezero Frolicha opouštěla v dravých peřejích stejnojmenná řeka. Díky člunu jsme se mohli vydávat na delší výpravy po jezeře. Podařilo se nám prozkoumat oba ostrovy i velkou část jezera. Předposlední den našeho pobytu u jezera jsme s naším fotografem vstávali ještě za tmy a vydávali se na sever k zátocě Levá Frolicha. A zatímco Petr čekal přes hodinu po kolena v ledové vodě na správný fotografický okamžik, kdy vycházející

Voda v Bajkalu ani na vrcholu léta nemívá víc než 11 °C. Na dlouhé koupání to tu tedy rozhodně není.

Typické tábořiště bohužel nabízí i méně lákavé pohledy na množství prázdných konzerv, skleněných sifů a jiných odpadků.

slunce ozáří okolní kopce, nasával jsem neopakovatelnou atmosféru jezera netrpícího zatím turistických ruchem ani průmyslem.

ČAS ODEJÍT

S úsvitem jsme se vydali hlouběji do nitra Levé Frolichy a s každým zabráním pádla se kolem nás otvíraly další nové scenerie, ve kterých se panorama horských vrcholů doplňovalo s hlubokými, tichými, podzimem zářícími lesy a klidným jezerem. Kromě fascinace přírodou jsme ale

cestou také fotili a odebírali vzorky zooplanktonu. Poslední probuzení bylo do mrazivého rána. Trávu okolo stanů pokrývala jinovatka a na kopcích kolem jezera, jen několik desítek výškových metrů nad jeho hladinou, ležel sníh. Zima na Sibiři přichází brzy a nám bylo takto naznačeno, že máme odejít. Vyklepali jsme tedy vodu ze svých stanů a celt a věnovali Froliše poslední smutný pohled. 🌍

Expedice Něrpa byla podpořena Expedičním fondem, jehož je magazín Koktejl partnerem.

INZERCE

100 000,- Kč pro nejlepší studentské expedice!

Expediční fond vypisuje veřejnou soutěž, do které může svůj záměr přihlásit kterýkoliv student vysoké nebo i střední školy

Jaké projekty se mohou do soutěže přihlásit:

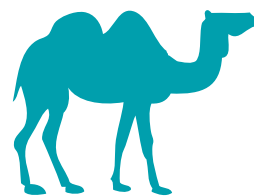
- cestovatelské výpravy za dobrodružstvím,
- trekařské a horolezecké expedice,
- speleologické expedice,
- vodácké výpravy,
- humanitární a dobročinné projekty,
- vědecké a výzkumné cesty...

Vyhlášení výsledků 8. kola proběhne 30.4. 2011

Uzávěrka 9. kola je plánována na srpen 2011; jeho výsledky pak budou známy v říjnu

Více informací naleznete na našem webu:

www.ExpedicniFond.cz

Expediční fond